

32.1 Van het bestuur

Net als in de vorige Nieuwsbrief zou ik kunnen beginnen met “Het afgelopen jaar kunnen we met zijn allen met recht een turbulent jaar noemen”. Uiteraard doel ik daarmee op alle gevolgen van de Corona pandemie en de gevolgen daarvan voor de Oudheidkamer.

Ondanks de pandemie hebben we de organisatie in de Oudheidkamer zo goed en zo kwaad als mogelijk draaiende kunnen houden. Alles gebeurde op afstand of als het nodig was werkte een enkeling in de Oudheidkamer. In het voorjaar van 2020 hebben we de deuren voor het publiek moeten sluiten en die bleven gesloten, met uitzondering voor een enkeling die gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om op afspraak de Oudheidkamer te bezoeken. De tentoonstelling die we in 2019 ingericht hebben is tot afgelopen juni intact gebleven, inmiddels is hij afgebroken en zijn we bezig met het inrichten van een nieuwe tentoonstelling. De nieuwe tentoonstelling heeft als titel: “Voor elck wat wils”. Zoals de naam wellicht al doet vermoeden wordt het een diversiteit van foto's en tentoongestelde voorwerpen. Met inachtneming van de overheidsmaatregelen t.a.v. Covid-19 openen wij weer op 11 september 2021.

Het is ons bestuur gelukt om per 1 juli j.l. de regels voor onze stichting conform de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) op orde te hebben. De WBTR regelt de kwaliteit en het toezicht bij stichtingen, verenigingen en coöperaties. De WBTR is een algemene wet die onderdeel wordt van het Burgerlijk Wetboek. De noodzakelijke vergaderingen hebben we 'gezellig' in de buitenlucht kunnen houden.

We prijzen ons gelukkig dat we weer diverse schenkingen hebben mogen ontvangen, waaronder een dik fotoalbum, de honderden foto's uit dat album zijn in de Corona periode door Annie van der Veen gedigitaliseerd.

Het digitaliseren van dit album is voor Annie haar laatste wapenfeit in de Oudheidkamer. Op 30 april 2018 heeft Annie al afscheid genomen als bestuurslid en met ingang van 1 september is Annie ook gestopt als vrijwilliger. Vanaf deze plaats wil ik Annie, ons erelid, nogmaals danken voor het vele werk dat zij voor de Oudheidkamer gedaan heeft.

Zoals u op de linker pagina kunt lezen staat daar onder het kopje medewerkers de naam van Pascal Konings. Pascal is de kleinzoon van Izak Konings, één van de oprichters van de Oudheidkamer, en gaat ons team vanaf medio september versterken en verjongen.

Zonder tegenbericht hopen wij u vanaf 11 september 2021 weer in onze Oudheidkamer te mogen begroeten.

Jan Klingens, voorzitter.

32.2 Rhoonse Veer

Velen van u zullen zich weleens afgevraagd hebben wat de bedoeling is van de gemetselde blokken met een opening vóór de huizen op de Dorpsdijk ter hoogte van de katholieke kerk in Rhoon. De oudere inwoners kunnen je dan vertellen dat het een waterkering is, dat in de opening vloedplanken geplaatst werden en dat ze er al sinds mensenheugenis liggen.

Als straks wellicht de winterstormen komen, zal niemand zich ongerust hoeven te maken over eventueel hoogwater of, erger nog, overstroming. Immers ons eiland wordt beschermd door zware zeedijken, ja zelfs de sterkste dijken van heel Zuidwest-Holland.

De dijkverzwaren is aangelegd door het Waterschap IJsselmonde na de watersnoodramp van 1953. Om die dijken te verwaren zijn op het eiland IJsselmonde tientallen huizen en gebouwen gesloopt. In Rhoon werd o.a. de eeuwenoude Kooistee gesloopt. Alles in het kader van de Deltawet.

Vóór 1953 was de conditie van de dijken duidelijk niet op orde en dat was niet nieuw; Nederland was in de voorgaande tijd regelmatig getroffen door wateroverlast.

Dorpsdijk met gemetselde waterkering.

Laten we eens teruggaan naar de tijd van onze grootouders of, zo u wenst, overgrootouders.

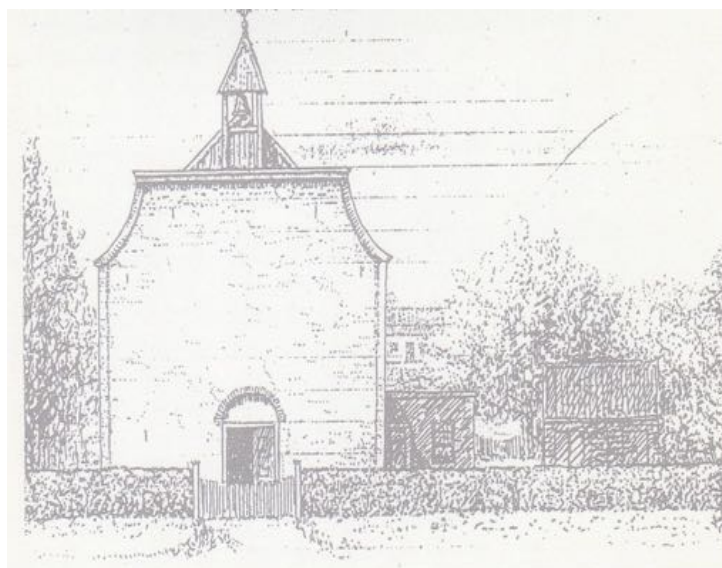
Men schreef in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* het volgende:

Rhoon 10 Februari 1889.

De dag van gisteren zal voor vele inwoners dezer gemeente een onvergetelijke dag blijven, vooral voor hen die in de polder "Het Binnenland van Rhoon" wonen, de gehele kom der gemeente en verschillende bevolkte buurten. Door de slechten toestand waarin de kades in de polder aan het Rhoonse veer verkeren, liep deze polder, en bijgevolg de woningen van de meeste inwoners, gevaar overstroomd te worden.

De vloed van 8 Februari was vrij hoog geweest, toch niet bijzonder, 't was zo men dat noemt een flink tij water; met de eb was echter zeer weinig water weggevallen en werd dit bij het aanhouden van de wind nog steeds opgejaagd. Volgens getuigen was de vloed van 31 Januari 1877 de hoogste die bij de meesten bekend was en was deze vloed nog 9 cm hoger dan toen. Achter zulke slechte kaden lag de kom der gemeente, meer dan 1000 inwoners werden met overstroming bedreigd. De kans bestond dat men het R.K. kerkgebouw weg had kunnen zien spoelen, in die omgeving zag men het water met stralen door de kade spuiten.

De hoeveelheid overstromend water was zo groot dat men de andere dag in de dorpswetering het brakke water nog kon proeven. Van deze toestand waren verschillende autoriteiten getuige, als deze dus naar hun eed handelen, kan men op een spoedige verbetering hopen.

Rooms katholiek kerkgebouw in 1889.

Mocht deze verwachting niet verwezenlijkt worden, dan hopen we het geluk eens te smaken dat het de aandacht trekt van Zijne Excellentie de Minister van Handel, Waterstaat en Nijverheid, 't is een schandaal."

Vervolgens wordt de loftrumpet gestoken over het flinke optreden van het polderbestuur (wel schitterden enkele leden door afwezigheid), dat flinke maatregelen nam, gesteund door werklieden die onvermoeid schenen. Spannend was het ook op Hoeve Portland, bewoond door Johannes Kruijthof; de dijk hield het maar het water stroomde er overheen en het water in de polder was sterk gerezen.

De eendenkooi gelegen aan de Oude Maas had ook belangrijke schade, van het gebouw van de pachter was een hele gevel weggeslagen.

Ook Klein Profijt I, de zalmvisserij, had veel schade, een heel gebouw dreef weg in de rivier en een ander gebouw had ook veel schade. De stoomboot en de Bun werden losgeslagen, maar bleven gelukkig behouden. De paardenstal, boven de vloed gebouwd, stond ook onder water.

Op het Rhoonse Veer was ook allerlei ellende. Tafels, stoelen en ander huisraad dreven door de woning. Hout, riet, rijs, enz. dreven door de uiterwaarden, ook hier is de schade zeer groot te noemen. Ook in 1825 heeft het water hier heel hoog gestaan. In een gebouw aan de haven werd een spijker geslagen om te onthouden hoe hoog het water gestaan had. Nu was het water nog 9 centimeter hoger gestegen.

Op veel plaatsen sloeg het water over de Albrandswaardsedijk. Door voorzorgsmaatregelen van het polderbestuur, met Johannes de Koning als dijkgraaf, werd een overstroming voorkomen. Aan de Albrandswaardsedijk lag veel hout dat net als veel riet bij de Albrandwaardse haven was weggespoeld. De Geneverpolder, Kijvelanden, Zalm-, Elft- en Meeuwenplaat, die anders nooit onder liepen, stonden nu ook onder water.

De toestand van de bewoners in de Geneverpolder van de steekvisserij "De Hoop" was 's morgens om half twaalf aller vreselijkst te noemen. Met alle mogelijke krachtsinspanningen zijn de goederen van de directeur, de heer P. Kalkman, en zijn volk gered. Door voorzorgsmaatregelen die genomen waren, was een groot gedeelte van het visserij materiaal veilig opgeborgen, de schade die de visserij lijdt is aanzienlijk. In de gemeente waren kleine en grote vernielingen, te veel om op te noemen, aldus het verslag van de verslaggever van de Nieuwe Vlaardingsche Courant.

De hevige noordwesterstorm trof overigens een groot gedeelte van Nederland, de Scheveningse bomschuit "Johannes Jacobus" met schipper Teunis Keus verging met man en muis, de Franse driemaster schoener "Jean Bart" strandde bij Wassenaar en de Engelse bark "Ben Avan", thuishaven Glasgow, strandde bij Scheveningen. Dit geeft wel aan hoe hevig de storm was. Het was duidelijk dat er iets moest gebeuren op de Dorpsdijk om overstroming van de kom van het dorp te voorkomen. Door het polderbestuur werd besloten de dijk op te hogen met een gemetselde waterkering.

Op zaterdag 1 juni 1889 voormiddags om elf uur vond de aanbesteding plaats ten huize van de weduwe J.J. van Straaten (herberg het Huijs te Pendrecht). "Het maken eener gemetselde waterkering gedekt met hardsteen, op den dijk aan het Rhoonseveer, lang 101.38 m. Aanwijzing op woensdag 29 Mei 1889 v.m. 10 ure door H. Beijers, wonende te Puttershoek. Inschrijvingsbiljetten te bezorgen bij de dijkgraaf P.T. Dekker op vrijdag 31 Mei 1889, voor 8 uur 's avonds".

Zo werd dus de Dorpsdijk opgehoogd met een stenen waterkering. Dat het een goed besluit was bleek enkele jaren later. Op zaterdag 27 december 1894 was er een storm uit het zuidwesten. De hardstenen waterkering die men na de vloed van 1889 had gebouwd, bleek tegen het water bestand te zijn, wel liep het water er soms over daar het water 0,15 meter hoger steeg dan in 1889. In de Zegenpolder rees het water zo dat de bewoner van de Zegenhoeve Japhet Dirk Oosthoek met vrouw, kroost en levende have moest vluchten.

In de Geneverpolder onder Poortugaal werd een gat van 30 meter in de dijk geslagen, de bewoners moesten hun toevlucht tot de zolder nemen.

In 1901 werd de Geneverpolder aan Rotterdam verkocht en werd er, nadat de polder was opgespoten, het krankzinnigengesticht Maasoord gebouwd.

De waterkering in 2018

Nu 131 jaar later ligt er van de oorspronkelijke ruim 101 meter lange hardstenen waterkering nog ca. 80 meter, een gedeelte van de kering is geamoveerd. Aan de oostzijde is de kering 50 cm. hoog, aan de westzijde ca. 25 cm. De openingen zijn met romeinse cijfers genummerd I t/m XI. Helaas is de kering niet onderhouden, reparaties zijn uitgevoerd met cement etc., waarschijnlijk is de oorzaak dat de kering eigendom is van verschillende bewoners.

Arie Beukelman, bestuurslid.

32.3 De Dorpsdijk van onze jeugd. Deel III

In Nieuwsbrief 31 zijn we de wandeling op de Rhoonse Dorpsdijk geëindigd bij het pand van schoenmaker Wessing. Naast Wessing op de nrs. 68 en 70 staat het dubbele woonhuis van de familie Van Eijk. Hier woonde sinds de oorlog het gezin van Klaas van Eijk. In de jaren vijftig is het pand omgebouwd tot 3 woningen. Boven een woning voor Klaas, zijn vrouw Stijntje van Genderen en hun jongste zoon. Een woning rechts beneden voor hun oudste zoon Paul en zijn vrouw op nr. 68. En een woning voor zoon Leen en zijn vrouw op nr. 70 (links beneden). Paul was een verdienstelijk tekenaar. Ooit was Paul op bezoek bij een oud-Dordtenaar die aan de Parallelstraat woonde. De man had in het verleden geschilderd maar was daarmee gestopt na het overlijden van zijn nog jonge dochter. Hij kon de motivatie om te schilderen niet meer opbrengen. Paul kreeg de gehele schilders uitrusting van de goede man en heeft zich daarna het schilderen eigen gemaakt. Vaak ging hij op zoek naar grote protserige schilderijlijsten en kocht een bij de lijst passend doek. Dit in tegenstelling tot de meeste schilders, die eerst een doek kopen en daarna een lijst die past. In de Oudheidkamer hadden we in het seizoen 2017/2018 een tentoonstelling van Rhoonse en Poortugaalse kunstenaars, waaronder enkele werken van Paul.

Vanaf ca. 1945 stond naast de familie Van Eijk op nr. 64 de Ervo cafetaria. Voordat het een cafetaria was woonde hier Glijn Kijzerwaard, hij had in dit pand een wat je vandaag de dag een electrowinkel noemt. Later verhuisde Glijn naar Dorpsdijk nr. 83, in Nieuwsbrief 30 is een artikel over Glijn te lezen. De Ervo cafetaria is rond 1945 op deze plek gevestigd. Rokus (Rook) van Opstal betrok dit pand en begon aan de voorkant, langs de Dorpsdijk, zijn eigen gemaakte ijs onder de naam Ervo-ijs te verkopen.

Ervo-ijsverkoper C. Kranenburg

Zijn ijsfabriek was achter het pand gevestigd. In de zomer reden de ijscokarren met Ervo-ijs door Rhoon, Poortugaal en Rotterdam. Over de betekenis van de naam Ervo bestaan nogal wat theorieën. Het zou betekenen: Eerste Rhoonse Vries Onderneming. Een andere variant is: Eet Rook Van Opstal ijs. De juiste betekenis is dat je de initialen van Rokus van Opstal, RvO uitspreekt als Ervo. Niet zo'n vreemde keus als je beseft dat Rokus rond 1938 al tussen Rhoon en Rotterdam reed met een ijscokar waaruit hij Elka-ijs verkocht. Het ijs dat Rook toen verkocht kwam van de Vlaardingse ijsbereider Leen Kalkman. Ook Kalkman had zijn initialen gebruikt. Op de zijkant van de kar stond aan beide kanten de tekst: "Wees wijs eet Elka-ijs". Het was geen elektrische kar maar een kar waar je zelf op moest trappen. Toen Rokus zijn eigen ijs maakte en zijn eigen karren had stond er op zijn karren behalve Ervo-ijs de tekst: "Wees wijs eet Rook z'n ijs". Leuk detail hierbij is dat de ijscokarren zijn beschilderd door de vader van onze Arie Stout.

Het Ervo-ijs was in de wijde omtrek bekend, zelfs op de stranden van Rockanje en Oostvoorne waar ze ook zijn heerlijke malaga-ijs (ijs met rozijnen) verkochten. De genealogie van Rokus gaat terug tot het jaar 1660 in het Zuid-Hollandse dorp Ter Heide. Daar werd rond 1660 Huijbrecht van Opstal geboren, Huijbrecht trouwde op 26 februari 1690 in Charlois met Bastiaantje Arijsdr. Hoosje. Hun zoon Aart werd op 1 oktober 1690 in Charlois gedoopt. Het merendeel van de nazaten van Aart is geboren in Charlois en Rhoon. Rokus zelf is geboren op 19 mei 1916 in Rotterdam, hij trouwde met Nel de Lange.

Na de reconstructie van de Dorpsdijk in de jaren '50 is het pand gesloopt en is er later op bijna dezelfde plek, maar een stukje naar achteren, een nieuwe cafetaria voor in de plaats gekomen. Jarenlang onder beheer van Rokus van Opstal. Elke jonge Rhonaar van toen kende Dirk Moret, Dirk was dé man van achter de toonbank en van voor de frituur. De man die 10.000-den bitterballen, kroketten, frikandellen en porties patat gefrituurd heeft. Dirk had vele bijnamen, één van de bijnamen was Dirk Prut. Altijd als je een patatje bestelde was de vraag of je er prut (mayonaise) op wilde. Jarenlang hebben op de gevel de woorden Ervo-taria gestaan, later heeft een nieuwe eigenaar de naam omgedoopt tot "Snackresto Ervo". In het pand naast de Snackresto was een andere ondernemer gevestigd en wel bakker Johannes (Joh) Huijgen met zijn bakkerij. Joh was een volle neef van bakker Marius Hendrik Huijgen, Marius en zijn bakkerij zijn beschreven in Nieuwsbrief 31. Joh was een zoon van Jacob Huijgen (1870-1944) en Hilligje Kruijthoff (1870-1940). Jacob (Jaap) Huijgen had eerst een kleine bakkerij aan de overkant van de Groene Kruisweg, ongeveer op de plek waar nu de Stationsstraat is. Later is er een nieuwe grotere bakkerij gebouwd, precies op de plek waar nu de Parallelstraat is. Deze bakkerij is door Johannes Huijgen, de zoon van Jaap, overgenomen. Door de aanleg van de Parallelstraat moest het pand afgebroken worden. Er is toen een geheel nieuwe bakkerij met winkel gebouwd op de hoek van de Dorpsdijk en Parallelstraat (zie foto). Later is het pand vervangen door een geheel nieuw pand en heeft het diverse functies gekregen.

Dorpsdijk ca 1937.

De bakkerij van Joh Huijgen op de plaats waar nu de Parallelstraat loopt, op de achtergrond de latere Ervo cafetaria

Over dit stukje Dorpsdijk schrijft J. Verheul, in het boekje: Pernis, Hoogvliet, Poortugaal en Rhoon, het volgende: ..., "dit gedeelte is aan beide zijden bebouwd en slechts enkele grotere en kleinere oude huisjes, alsook nog een boerderij, kunnen in dit straatje onze aandacht boeien, daar van het nieuw gebouwde niet veel bijzonders te vertellen valt".

Dorpsdijk ca 1910. Deze foto laat zien over welke huisjes J. Verheul het bovenstaande schrijft. Links de latere Ervo cafetaria daarachter nog net zichtbaar de bakkerij van Joh Huijgen.

We steken de Groene Kruisweg niet over, dat mochten we in onze jeugd ook niet, dat was te gevaarlijk. We gaan naar de overkant van de Dorpsdijk en komen op de plek waar op dit moment het appartementengebouw Basita in aanbouw is. Jarenlang stond hier het kantoor van het schoonmaak-dienstenbedrijf Basita. In onze jeugd stond hier een dubbele woning waar o.a. de familie Selle en later de familie van Thijs Heezen gewoond hebben. Selle had aan de noordkant van de Groene Kruisweg een autospuiterij.

Op de foto hieronder staat bijna alles in beeld wat in de laatste alinea's beschreven is. De op de voorgrond liggende Groene Kruisweg, die tussen Spijkenisse en Charlois in 1933 gereedkwam, heeft door zijn aanleg diverse Rhoonse woningen verdreven. De woning links op de foto kon nog net behouden blijven. Later is op die plek het kantoorpand van Basita gebouwd. Rechts op de foto de bakkerij van Joh. Huijgen op de hoek van de Parallelstraat en Dorpsdijk. Het witte gebouw rechts is de ijswinkel van Rokus van Opstal. In het huis links woonde zoals reeds geschreven familie Selle. In de huizen daarachter woonden o.a. de familie Messemaker en de familie van Jan Riethoff. Een stukje verder stond tot 1940 een postkantoor met als directeur de heer Kanselaar. Verkeerslichten waren er nog niet dus voor het verkeer dat de Groene Kruisweg moest oversteken was het altijd opletten geblazen. Toen het in de jaren '60 "wel heel erg druk" werd, stond er in de spits midden op de Groene Kruisweg een verplaatsbaar verkeerslicht dat door één van de Rhoonse agenten bediend werd.

Begin jaren '60.

Rechts op de foto de bakkerij van Joh. Huijgen op de hoek van de Parallelstraat en Dorpsdijk. Het witte gebouw rechts is de oude Ervo cafetaria van Rokus van Opstal.

Weer een klein stukje zuidwaarts, op Dorpsdijk nr. 115, lag de tuinderij van Piet van der Pols. Zijn tuinderij liep van de Dorpsdijk tot ongeveer waar nu de Viaductweg is. Zijn woonhuis stond een stuk van de Dorpsdijk af. Menig Rhonaar heeft bij Van der Pols zijn afrikaantjes, viooltjes, asters, goudsbloemen en andere toen bekende tuinplantjes gekocht. Zelfs kon je er in de bloeitijd van de seringenboom vers geknipte takken van de sering kopen. De laatste jaren van zijn leven was Piet weduwnaar, in de laatste weken van zijn leven was hij ernstig ziek, hij werd toen tot zijn dood verzorgd door zijn buurvrouw, mevrouw Groshart. Naast de tuinderij stonden een paar aaneengesloten panden, op de nrs. 119 t/m 121, bestaande uit een slachterij, een slagerij, een woonhuis, vervolgens weer een winkel en nog een woonhuis. De slachterij en slagerij waren in onze tijd van de broers Gijsbert (Gijs) en Jan Schouten. Naast de slachterij was de slagerswinkel en daarnaast het woonhuis van Adrianus Schouten, de vader van Gijs en Jan.

De slachterij, slagerij en woonhuis van Schouten in vervallen staat, ca 1970.

De overgrootvader van Gijs en Jan, de Spekslager Gijsbert Schouten, is op 13 maart 1872 geboren in Hendrik-Ido-Ambacht. Gijsbert is overleden op 23 december 1942 in Poortugaal. Gijsbert trouwde op 24 januari 1896 in Ridderkerk met Hendrika Kok (1872-1929). Gijsbert Schouten verhuist rond 1920 naar Poortugaal en begint aan de Dorpsstraat een slagerij. Hij wordt opgevolgd door zijn tweede zoon Arie (Aai) Schouten. Arie had geen opvolger en zodoende is de zaak verkocht aan Phulp Bergwerff.

Adrianns Schouten, de eerste zoon van Gijsbert en Hendrika, is geboren op 12 september 1896 in Ridderkerk en overleden op 7 februari 1982 in Rhoon. Hij trouwt op 22 mei 1919 in Hendrik-Ido-Ambacht met Neeltje Zonneveld Piek, geboren in 1898 in Papendrecht en overleden op 11 april 1978 in Rhoon. Adrianus begint in 1916 een slagerij aan de Dorpsdijk te Rhoon, tegenover de boerderij van Bas Kruijthoff. Adrianus wordt opgevolgd door zijn 2 zonen Gijsbert (Gijs) en Jan. De slagerij verhuisde in 1965 van de Dorpsdijk nr. 119 naar de Julianastraat nr. 59. De zoon van Gijs, Jan Schouten, zette in 1985 de zaak samen met zijn vrouw Marja voort. Gijs bleef helpen in de zaak tot zijn tachtigste levensjaar. Jan en Marja zijn op 30 juni 2018 met de slagerij gestopt.

Kor van Pelt liep vlak na de oorlog in zijn jeugd dagelijks over dit stukje Dorpsdijk naar school. Hij kan zich nog herinneren dat er een man met een accordeon van deur tot deur ging om zodoende 'een centje te vangen'. Op het moment dat Kor stond te luisteren naar de accordeonist kwam Piet Wessing (zie Nieuwsbrief 31), een zeer verdienstelijk trompettist, uit zijn woning gelopen met zijn trompet in zijn handen, en zo gaven Piet en de accordeonist een naoorlogs concert op dit stukje van de Dorpsdijk. Vervolgens op Dorpsdijk nr. 121 een woonhuis en schoenwinkel van Dirk Kranenburg, broer van de manufacturenhandelaar Nico Kranenburg.

De Dorpsdijk rond 1965. Links slachterij, slagerij en woonhuis van Schouten, daarnaast de panden van Kranenburg resp. Groshart.

Dirk en Nico zijn zonen van Willem Kranenburg en Willemijntje Bijl. Dirk is geboren in Rhoon op 30 april 1919 en trouwde op 21 oktober in Rotterdam met Machtilda Maria van Lint. Op 9 november 1951 zijn Dirk en Machtilda naar Canada (Chatham, Ontario) geëmigreerd. Dirk is op 1 oktober 1999 overleden in Thunder Bay, Ontario.

Het nu volgende verhaal van Fer Groshart is een verkorte en aangepaste weergave van een artikel dat Roelof Dubel in het jaar 2008 in Nieuwsbrief 6 geplaatst heeft.

Fer Groshart was een kleinzoon van Nicolaus Groshart, ingenieur bij een katoendrukkerij in Colmar in de Elzas, destijds Duits grondgebied. Later vestigde hij zich in Gent (België). In 1914 gingen zijn zoons Emiel, Albert en Karel, evenals dochter Maria, naar Nederland, eerst naar Zeeuws Vlaanderen en wat later naar Rijsoord, waar Emiel een elektriciteitszaak begon. Maria was coupeuse en ging in Rotterdam werken. Zij ontmoette in Rotterdam een Belgische vluchteling met wie zij een verhouding kreeg, waaruit op 26 januari 1918 zoon Ferdinand Hubert (Fer) Groshart werd geboren. Het kind droeg de familienaam van de moeder, de vader was namelijk weer teruggegaan om dienst te nemen in het Belgische leger in Noord-Frankrijk. Van hem is nooit meer iets vernomen. In augustus 1918 overleed Maria aan de Spaanse griep. Fer werd door een tante opgehaald en bij oma Groshart in Gent gebracht. Opa Nicolaus overleed in 1921. In 1922 ging oma Groshart met Fer naar Nederland en trok in bij haar zoon Karel, die zich in Rhoon als elektricien gevestigd had. In 1924 overleed oma Groshart. Fer, die inmiddels 6 jaar was, werd opgenomen door de familie Bakker aan de Kleidijk. Na wat omzwervingen bij diverse families woonde Fer tot 1946 bij zijn inmiddels getrouwde oom Karel en zijn vrouw.

In het jaar dat de Tweede Wereldoorlog uitbrak ontmoette Fer, de in Pernis wonende, Elisabeth Hordijk. Zij werkte als dienstbode bij Bas Bouman, aannemer in Rhoon, zij trouwden in 1946. Ook Karel kocht in 1951 het woonhuis met winkel van Dirk Kranenburg en startte hier met de verkoop van elektrische apparaten en radio's. Fer betrok met zijn gezin het woonhuis. In 1961 stopte oom Karel met werken en zette Fer het bedrijf voort. In 1963 kocht Fer een nieuw winkelpand aan de Dorpsdijk nr. 149 en ging boven de winkel wonen.

Wordt vervolgd.

Jan Klingens, voorzitter.

32.4 De Kerkklokken in Poortugaal

In de toren, eigendom van burgerlijke gemeente Albrandswaard, van de Nederlands Hervormde kerk te Poortugaal hangen 2 klokken. De oudste klok werd in 1525 te Mechelen door klokkengieter J. van der Gheyn gegoten. Deze klok weegt 950 kilogram en heeft als randschrift:

*Ter eere Gods ben ik gegoten. -- Also verre mi hooren sal
Wilt God beware overal. -- Anno MCCCCXXV.*

De beide klokken waren gedoopt, de kleinste droeg de naam Maria en is op 17 oktober 1850 uit de toren gehaald omdat de klok was gebarsten en is toen verkocht. De opbrengst is gebruikt voor het opnieuw bestraten van de Dorpsstraat.

Ruim honderd jaar later, tijdens de restauratie van de toren in 1956, werd weer een tweede klok opgehangen aan de bestaande dubbele klokkenstoel. Deze draagt als randschrift:

“ Gelijk wellicht tevoren, laten we tesamen onze stem weer horen, 1956”.

In juli 1942 vaardigde Rijkscommissaris Seyss-Inquart een verordening uit die bepaalde dat voorwerpen bestaande uit koper, lood, tin, nikkel of legeringen daarvan aangemeld moesten worden bij de Rüstungsinspektion ten behoeve van de Duitse oorlogsindustrie. Hieronder vielen ook de kerkklokken. Ook de Poortugaalse kerkklokken werden weggehaald; de monumentale klokken werden opgeslagen op twee opslagplaatsen, één in Giethoorn en één in Leerdam. In september 1944, enkele maanden na de invasie in Normandië, was de tijd gekomen om de klokken naar Duitsland af te voeren om omgesmolten te worden.

Op 23 oktober 1944 werd het klipperschip “Hoop op Zegen” van schipper J. van Dijk te Dordrecht door de Duitse Wehrmacht gevorderd om de klokken uit de opslagplaats in Leerdam naar Duitsland te vervoeren. Schipper Van Dijk weigerde dit echter en verliet zijn schip, de onervaren Marten Homma werd vervolgens hiermee belast. Vrijdag 3 november werd het schip geladen en een week later vertrok het schip met bestemming Emden in Noord-Duitsland. Men vertrok naar Amsterdam en vandaar zou men naar Lemmer oversteken. Op 6 januari was het goed weer, een matige zuidwestenwind en redelijk zicht.

Het klipperschip “Hoop op Zegen” maakte deel uit van een groot konvooi, gesleept door de Duitse sleepboot BS14. Ter hoogte van de zandbank “De Vormt” strandde het gehele konvooi. Van de elf vaartuigen konden er acht worden binnengesleept in de Urker haven.

Drie schepen bleven vast zitten, de “Wijkdienst X” geladen met ijzer, de “Vertrouwen” geladen met touw, en de “Hoop op Zegen” geladen met klokken met de zetschipper Marten Homma.

De machinefabriek Fa. A. Hoekman en zonen te Urk kreeg van de Duitsers opdracht het schip vlot te trekken. Met drie sleepboten moest het karwei geklaard worden. De kapiteins voelden hier echter niets voor en maakten een plan om ervoor te zorgen dat het schip met de klokken er niet afgehaald zou worden. Ze konden onweerlegbaar bewijzen overleggen waarom het niet slaagde. De zijkant van het schip was over een lengte van 8 meter opengescheurd en ook de bodem was zwaar beschadigd. Toen de bergers het schip na een laatste inspectie verlieten vergat Fokke Hoekema, de leider van de bergingsploeg, opzettelijk de ijzeren stangen die voor de kleppen van de luiken worden gestoken, er weer voor te doen. Een zuidwesterstorm sloeg de luiken los en schip en lading zakten weg in het zand.

De “Hoop op Zegen” bleef muurvast zitten op enkele honderden meters van Urk verwijderd.

Burgemeester W. Van 't Veld overhandigt namens de gemeente Poortugaal de klok aan het kerkbestuurslid P. de Goederen.

Eind juli 1945 werd begonnen met het bergen van de lading van de “Hoop op Zegen”. Verdeeld over 5 werkdagen werden in totaal 226 klokken en 145 klepels geborgen. Ze werden tijdelijk in Urk opgeslagen. Met de “Eben Haezer” van schipper Jan van Laar werden de klokken donderdag 9 augustus naar Amsterdam gebracht en vandaar naar de rechtmatige eigenaars teruggebracht. Ook de klok van Poortugaal kwam terug, echter zonder de klepel. Men heeft ook nog getracht het klokkenschip te bergen maar het wrak bleek in tweeën te zijn gebroken en de berging onmogelijk. Schipper Van Dijk, toen 65 jaar, de man die weigerde voor de Duitsers te varen, raakte alles kwijt, zijn woning met inboedel en zijn broodwinning: het schip “Hoop op Zegen”.

In 1945 schreef de Oranjevereniging een prijsvraag uit die gewonnen werd door A. van Zanten, hoofdverpleegkundige van de psychiatrische inrichting “Maasoord”. De plaquette met het gedicht werd opgehangen in de kerktoren en luidt als volgt:

*In drie jaren klonk mijn stem niet meer,
 'k lag op de bodem van het IJsselmeer.
 Heldenmoed van schipper Van Dijk
 Liet mij zakken in het slijk.
 Maar nu jubel ik het uit.
 Besef, o mens, wat dit beduidt.
 Geloof van mij, dat God gewis
 In nood en dood uw redder is.*

De klokken op de wal in Urk.

De inhoud van dit gedicht is niet geheel conform de waarheid, niet schipper Van Dijk, maar schipper Marten Homma stond aan het roer van de klipper die in die bewuste nacht op een zandbank liep, mede door toedoen van de vuurtorenwachter van Urk, Jacob Schraal, die bij aankomst van het konvooi het (nood)licht op de toren doofde. Laat onverlet dat het weigeren om voor de Duitsers te varen door schipper Van Dijk een daad van grote moed en vaderlandsliefde was met voor hem enorme gevolgen.

In juni 1945 werd een waarborgsom van maximaal 10.000 gulden gevormd om de gedupeerde schipper aan een nieuw schip te helpen. De eigenaars van de geborgen klokken (kerken en gemeenten) werd een bijdrage gevraagd van 75 gulden. Deze oproep bracht echter maar 2990 gulden op. Of Poortugaal iets bijgedragen heeft weet ik niet.

De Poortugaalse klok deed dienst tot 1984, is toen gescheurd en was niet meer bruikbaar. Door de burgerlijke gemeente, de eigenaar van toren en klokken, is besloten een nieuwe klok te laten gieten bij de Koninklijke Klokkengieterij Eijsbouts te Asten.

Bronnen: Dr. L. de Jong. Urk in oorlogstijd.

Arie Beukelman, bestuurslid.

32.5 Na de oorlog

Met interesse heb ik in Nieuwsbrief 30 het artikel "Na de oorlog" gelezen. Ook ik kwam na de oorlog van de ambachtsschool, ik had geleerd voor machinebankwerker. Samen met een vriendje ging ik ook een tour door Nederland maken op een uit oude onderdelen in elkaar geflanste fiets. Mijn moeder gaf mij voedseldistributiebonnen mee en een dubbel stuk Sunlight zeep om me te wassen. We sliepen bij boeren in het hooi. Dat kriebelde verschrikkelijk, alsof er honderden vlooiën over je huid kropen. Bij een boer in Brabant konden wij ons wassen bij een waterput op het erf die ook voor drinkwater werd gebruikt. Om die put stond een halfsteens muurtje waarop ik mijn dubbelstuk zeep had gelegd. Per ongeluk stootte ik daar tegen waardoor het in de put viel. Ik denk dat die boer nog heel lang schuimende thee heeft gedronken.

Na de vakantie ging ik niet meteen werken maar eerst nog naar de machinisten school. Na 2 jaar haalde ik mijn diploma en ging in 1949 als assistent machinist varen op de grote vaart. Er bestond toen vaarplicht. Als je tot je 27ste bleef varen hoefde je niet 18 maanden in militaire dienst, wel moest je bij de marine in Den Helder 3 maanden een opleiding volgen voor kanonnier. In de oorlog voeren koopvaardij schepen in konvooiverband en waren voorzien van twee kanonnen.

Na al mijn diploma's behaald te hebben en ik getrouwd was stopte ik in 1962 met varen en ging aan de wal werken. In 1963 kreeg ik een collega die in Rhoon woonde. Ik vroeg hem of daar nog huizen te koop stonden. Hij zei: "ja hoor, kom maar eens kijken". We liepen een rondje door het dorp en hij wees ons een paar huizen. Bij mijn huidige woning aangekomen zei hij "die staat ook te koop en ik ken de makelaar, kom maar mee". Dit was de heer Dom. Cense. We werden heel vriendelijk ontvangen. Daar ik helemaal geen verstand had van huizen en hypotheek vroeg ik hem honderd uit, hij beantwoordde al mijn vragen duidelijk, zonder aan te dringen om het huis te kopen. Hij zei "er woont een oud echtpaar dat binnen kort naar een bejaardenhuis gaat, je kunt nu gaan kijken". Na de woning bekeken te hebben zei mijn vrouw "hier zou ik best willen wonen" waarop ik antwoordde "dan kopen we het". Bij de makelaar teruggekomen vroeg hij "en?". Ik zei "we kopen het". Hij zei: "dat vermoedde ik al, u heeft zoveel gevraagd". De voorlopige overdracht moest al binnenkort gedaan worden, waarbij ik f. 3000,- contant moest betalen.

Ik merkte op dat ik dit op korte termijn waarschijnlijk niet op tijd kon opnemen daar mijn spaarbankboekje nog bij mijn moeder thuis lag, maar het lukte mij toch nog. De overdracht vond plaats bij de toenmalige Boerenleenbank tegenover de woning van de makelaar die daar ook nog kassier van was geweest. De heer Cense, die ook de hypotheek had geregeld, haalde toen f. 3000,- uit zijn zak en zei "ik schiet het wel even voor want ik dacht misschien kan je het niet op tijd opnemen". Wat een vertrouwen had men in die tijd in elkaar, hij kende mij nauwelijks. Tegenwoordig duurt het soms maanden om een hypotheek voor elkaar te krijgen en wordt bij wijze van spreken eerst je hele familie gescreend.

Wij hebben nooit spijt van deze koop gehad en wonen daar nu inmiddels al ruim 57 jaar.

Nico de Jong, donateur.

Julianstraat Rhoon ca 1965. Bij de pijl het woonhuis van fam. N. de Jong.

32.6 Van de redactie

Eind 2020 vroeg de heer De Jong aan onze redactie of hij een artikeltje mocht schrijven in de Nieuwsbrief van onze Oudheidkamer. Omdat de Nieuwsbrief van januari klaar lag om gedrukt te worden is in overleg met de heer De Jong besloten zijn artikel te plaatsen in de Nieuwsbrief van september.

Helaas kregen wij begin maart 2021 het droeve nieuws dat de heer De Jong overleden was. Twee dagen na het overlijden van de heer De Jong overleed zijn vrouw. De heer en mevrouw De Jong waren trouwe bezoekers van de Oudheidkamer en graag geziene gasten. We zullen hen missen.

32.7 Artikel uit de Hoeksche Waard 3 september 1904

Poortugaal, 2 September. Koninginnedag.
Onder begunstiging van een heider Graafje zonnetje vierde deze gemeente Woensdag het Koninginnefeest. In de versierde schoollokalen werden de leerlingen door verschillende jonge dames goed onthaald op chocolade, melk, koekjes en bruidsuikers; waarna zij, feestelijk getooid en onder het zingen van allerlei nationale liederen, in optocht het dorp doorwandelden: vooropgegaan door de versierde sportkarren. (1e prijs Marie Smits, 2e prijs Temmij Zwiers, 3e prijs Willyj Warnaar).
Bij den Burgemeester werd door Maaike Scha-berg Wd. aan mej. P. T. van der Poest Clement een bouquet aangeboden en werd vervolgens de terugtocht naar het school aanvaard, waar de kinderen nogmaals slijk getraceerd werden.
's Middags ten 1 ure begon de optocht.
Voorop de heider muziek van Poortugaalse Fanfarecorps „La Bona Futura“, daarna de gecostumeerde fietsers en eindelijk de lange rij van versierde rijtuigen.
In de lading aangekomen, begon men direct met de ringrijden, waarvan de uitslag is als volgt:
Van de 23 deelnemers bekwamen: 1e prijs ringrijden, Ingetje Ruizeveld en Japhet Ruizeveld; 2e prijs, Macheltje van Deuzen en Toon van Deuzen; 3e prijs, Adriana Ketting en Bastiaan Hoogee.
1e prijs versiering, Corry Nieuwenhuis en Jacob Timmers; 2e prijs, Neeltje Louter en Samuel v. d. Hengel.
Na het ringrijden der rijtuigen was het fietsen aan de beurt, waarvan de uitslag was als volgt:
Van de 17 deelnemers bekwamen: 1e prijs ringrijden, Willem v. d. Schee Joh. 22; 2e prijs E. H. v. d. Poest Clement; 3e prijs Joh. s Ruizeveld.
1e prijs versiering: Ca. Kok; 2e prijs, E. H. v. d. Poest Clement.
Gedurende de volkspeelen — het aakloopen voor jongens en meisjes — waarvoor 15 prijzen uitgelooft werden, liet men vier verschillende luchtfiguren de lucht insaan, hitgeen een zeer leuk gezicht was, vooral daar het opgaan niets te wenschen overliet. De vliegers waren in dien tusschentijd opgelaten en nadat deze een half uur gestaan hadden, werden ze binnen gehaald en bleek dat den 1en prijs kroeg Arie Ruizeveld Pa. en den 2e prijs Jan Timmers Ja. Tegen seven uur 's avonds werd de illuminatie aan de huizen en in de tuinen aangebracht. Zeer fantastisch het dusverlichte dorp zoo te zien!
Tien uur was de bepaalde tijd tot het ontsteken van het vuurwerk. Hier was eenigzins tegen-spoed: door den dauw waren de lontjes wat vochtig geworden en duurde het soms lang eer het tot een uitwekking kwam: doch wanneer het kwam: prachtig werd dan de moeite beloond! Schitterend vuurwerk werd verstoond en zeer vol-daan keerde men dorpwaarts.
Een mooi geslaagd en eenstemmig feest is weer achter ons en lang zal ons dese viering der herdenking van den geboortedag van onze geërbiedigde Koningin in blijde en dankbare herinnering blijven.
Mogen nog vele Koninginnedagen volgen!

32.8 Rhoon, Bonnen

Begin januari van dit jaar kregen wij een tip van één van onze donateurs en oud-Rhoonaar de heer Alexander Pechtold. De heer Pechtold maakte ons erop attent dat er unieke Rhoonse bonnen uit 1832 te koop waren bij MuseumDepotShop.nl. Deze online winkel ontvangt vanuit diverse musea objecten en biedt deze te koop aan. Op de bonnen staat het volgende vermeld:

Voordat we deze bonnen aanschaffen zijn we op zoek gegaan naar de oorsprong van de bonnen en naar de afkomst en verhalen van de ondernemers die op genoemde bonnen vermeld staan. Helaas hebben we de reden tot uitgifte van deze bonnen niet kunnen achterhalen. We vonden echter dat de enige plaats waar deze bonnen thuis horen, de Oudheidkamer van Rhoon en Poortugaal is en hebben dan ook de bonnen aangeschaft.

Arie Beukelman wist het volgende over de betreffende ondernemers te vertellen:

Ary van Gelder, één van de ondernemers die op de bonnen vermeld wordt, is geboren in Poortugaal en gedoopt op 21 september 1787 in Poortugaal. Ary is een zoon van Jacob van Gelder en Jannetje Ariensdr. Spuij. Ary is op 5 december 1811 in Rhoon getrouwd met Janna Jansdr. Crouwel, gedoopt op 19 april 1788 in Sliedrecht.

Ary van Gelder is herbergier en bakker in een gedeelte van het 'Huijs te Pendrecht', het tegenwoordige 'Wapen van Rhoon', tot 1 mei 1840. Daarna verhuist hij naar de overkant Dorpsstraat nr. 13, naar de boerderij die zijn vader in 1786 gekocht heeft. Ary van Gelder heeft 4/5 deel van deze boerderij gekocht op 26 mei 1836. Ary overlijdt op 16 april 1861 en Jannetje Crouwel op 6 november 1855 in Rhoon.

Nieuwe Rotterdamsche courant 19 april 1861.

Leendert Bachman, rietdekker, getrouwd met Pietje van Gelder (de dochter van Ary en Janna) wordt eigenaar van de boerderij. Op 5 juni 1905, Hemelvaartsdag, wordt de boerderij door de kleinzonen van Leendert Bachman, Jacco en Leendert, in de brand gestoken.

Henrich Theodor Melters, die op 2 bonnen vermeld wordt, is geboren op 24 september 1769 in Walsum, canton Dinslaken arrondissement Essen in het groothertogdom Berg, zoon van Gotfried Melters en Catharina Klaus. Henrich is overleden op 7 februari 1842 in Rhoon. Hij is smidsbaas in Hekelingen en is op 28 januari 1812 in Rhoon getrouwd met Johanna Geeve, weduwe van Johannes Oosterman. Johanna is winkelierster en geboren bij Slot Valckesteijn. Johanna is rooms katholiek gedoopt op 14 november 1775 in Rhoon, zij was een dochter van Anthony Geeve, tuinman op Slot Valckesteijn, en Anna Barnhoven.

Henrich Melters is in Rhoon bakker en herbergier in de later bekende 'Herberg De Zon', wijk B 65. Herberg de Zon was destijds gevestigd in het oude pand van aannemers- en timmerbedrijf Cense, op de hoek van de Dorpsdijk en Rijsdijk. Na het overlijden van Henrich zet Johanna Geeve het bedrijf voort, zij drijft tevens een winkel in grutterswaren. Johanna is op 5 december 1855 in Rhoon overleden.

Als laatste wordt op de roze bon Lambert Beckers genoemd, Lambert is gedoopt op 19 april 1781 in Maaseik als Petrus Lambert Beckers, zoon van Johannes Beckers en Cornelia Leduc. Lambert is overleden op 19 januari 1849 in het Binnengasthuis in Rotterdam.

Lambert is op 24 december 1813 in Poortugaal getrouwd met Cornelia Jansdr. Jaspers, dochter van Jan Jaspers en Johanna Daene. Cornelia is op 24 mei 1825 in Rhoon overleden.

Na het overlijden van Cornelia is Lambert op 9 mei 1827 in Rotterdam getrouwd met Hillegonda Hoep, weduwe van Arnoldus van Hoven. Hillegonda, dochter van Huijbert Hoep en Elizabeth van Wel, is op 21 september 1794 gedoopt in Rhoon en op 4 april 1883 in Rhoon overleden. Lambert Beckers is in 1829 herbergier op het Rhoonse Veer, wijk C nr. 74. Vermoedelijk pacht hij herberg 'De Uitspanning' (nu bekend als 'De Arend') van Cornelis Koelewijn. In 1846 vertrekt Lambert naar Poortugaal.

Van het adres nr. 73 gelegen in de wijk C is bekend dat de bewoner Johannes Egbertus Antonius Geurs is. Deze rooms katholieke priester is geboren in Haarlem. Hij woont hier samen met zijn dienstbode Maria Sophia Zwanenburg uit Pernis en Maria Anthonia Weeling uit Amsterdam, volgens de boeken zonder beroep maar waarschijnlijk huishoudster.

Arie Beukelman en Jan Klingens, bestuursleden.

